

İQTİSADİ ELMLƏR

UOT 336

MÜƏSSİSƏNİN MALİYYƏ VƏZİYYƏTİNİN TƏHLİLİ: MAHİYYƏTİ VƏ ƏHƏMİYYƏTİ

Tənzilə ŞIXALİZADƏ*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 2 mart 2025; çapa qəbul edilmişdir: 18 may 2025; online-da çap edilmişdir: 25 iyun 2025.

Received: 2th of March, 2025; accepted: 18th of May, 2025; published online: 25th of June, 2025.

Açar sözlər: *təhlil, müəssisə, fəaliyyət, maliyyə vəziyyəti, likvidlik, səmərəlilik.*

Giriş

Müəssisənin uğurlu fəaliyyəti üçün maliyyə vəziyyətinin hərtərəfli təhlili, təsərrüfat subyektinin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti proseslərinin keyfiyyətə qiymətləndirilməsi əsasında əsaslandırılmış iqtisadi qərarların qəbulu böyük əhəmiyyət kəsb edir. Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilinin əhəmiyyəti ona görə artır ki, onun göstəriciləri təkcə müəssisənin menecerləri üçün deyil, həm də mövcud və potensial tərəfdaşları (kreditorlar, müştərilər, təchizatçılar və s.) üçün vacibdir.

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili mürəkkəb və əmək tutumlu bir fəaliyyətdir. Bu, iki əsas aspektlə xarakterizə olunur: konkret istifadəçinin ehtiyaclarına cavab verən təhlil metodunun seçilməsi və istifadəçinin müəssisənin maliyyə vəziyyətinin göstəricilərinin şərhinin adekvatlığı.

Birinci aspekt müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili üçün praktikada istifadə olunan üsulların müxtəlifliyi, daxil olan göstəricilərin tərkibində və strukturunda fərq, onların qiymətləndirilməsi üsulları ilə bağlıdır. İstifadəçinin xüsusi maraqlarından asılı olaraq, maliyyə vəziyyətinin qiymətləndirilməsinə təsirini təyin edən maliyyə göstəriciləri sisteminin ağlabatan seçimi əldə edilən nəticələrin etibarlılığını və tamlığını müəyyən edir.

İkinci aspekt istifadəçinin əldə edilmiş nəticələrin şərhində özünü göstərir. Təqdimmə üsulundan asılı olaraq, istifadəçi, bir qayda olaraq, aldığı məlumatı öz ehtiyaclarına uyğun olaraq müstəqil şərh etməlidir. Lakin bu şərh, nəzərdən keçirilən problemlərin çoxşaxəli xarakterinə görə həmişə müəssisənin real vəziyyətinə adekvat olmur.

Müasir maliyyə-iqtisadi şəraitdə hər bir təsərrüfat subyektinin fəaliyyəti, onun işinin nəticələri ilə maraqlanan bazar münasibətləri iştirakçılarının geniş dairəsinin diqqət obyektidir. Ölkənin mövcud iqtisadi vəziyyətində gələcək üçün planlar hazırlamaq məqsədilə idarəetmə personalı müəssisənin maliyyə vəziyyətini, habelə müasir şəraitdə onun fəaliyyət sahəsinin inkişaf istiqamətlərini qiymətləndirmək bacarığına malik olmalıdır.

---

*magistrant, Bakı Avrasiya Universiteti

e-mail: tenzilesixaliyeva@gmail.com

<https://doi.org/10.30546/25194011.2025.14.2.276>

Maliyyə vəziyyətinin səviyyəsi müəssisənin rəqabət qabiliyyəti, iqtisadi potensialı, işgüzar fəaliyyəti və maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin bütün iştirakçılarının iqtisadi maraqlarının səmərəli həyata keçirilməsinin təminatçısı olmaqla müəyyən edilir.

1. İqtisadçı alimlərin mülahizələri

Müəssisədəki maliyyə-təsərrüfat və idarəetmə xidmətləri, müəssisənin cari maliyyə vəziyyətini qiymətləndirib təhlil etməklə, onun gələcək inkişafını proqnozlaşdırmaq və vəziyyətini yaxşılaşdırmaq imkanı verir.

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili zamanı qarşıya qoyulan praktiki məsələlərin aktuallığı, uzunmüddətli perspektivdə iqtisadiyyatın inkişafı və maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə müəssisənin zəruri maliyyə resursları ilə təmin edilməsinə yönəlmiş maliyyə planlaşdırmasının zəruriliyi iqtisadi əlaqələrin xarici və daxili şərtlərini müəyyən etmişdir.

Təsərrüfat subyektlərinin maliyyə vəziyyətinin təhlili metodologiyasının hərtərəfli öyrənilməsi, eləcə də təhlil məlumatları əsasında əməliyyat və maliyyə planlarının hazırlanması hər hansı bir sahibkarlıq subyektinin davamlı inkişafına kömək edir.

Maliyyə vəziyyətinin təhlilinin aparılmasının nəzəri və metodoloji əsasını, bu təhlil problemi ilə bağlı rus və xarici alimlərin elmi əsərlərində təqdim olunan nəzəriyyələr və konsepsiyalar təşkil edir.

Maliyyə vəziyyətinin təhlili problemi ilə bağlı elmi tədqiqatlar S.M.Səbzliyev, N.M.İsmayılov, R.N.Kazımov, İ.T.Balabanov, D.A.Endovitsky, L.V.Dontsova, N.A.Nikiforova, M.V.Melnik, A.D.Şeremet kimi yerli və xarici alimlərin əsərlərində geniş əksini tapmışdır.

Maliyyə vəziyyətinin təhlili üçün məlumat bazasına aşağıdakılar daxildir:

1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik və normativ aktları;
2. Dövlət Statistika Xidmətinin statistik məcmuələri;
3. Yerli və xarici dövri nəşrlər;
4. Qlobal internet şəbəkəsinin informasiya resursları;
5. Elmi-praktik konfransların və seminarların materialları;
6. Mühəsibat hesabatları və Azərbaycan Respublikasının təsərrüfat subyektlərinin daxili məlumatları.

Maliyyə vəziyyəti müəssisənin iqtisadi bazarda fəaliyyətinin əsas xarakterik xüsusiyyəti kimi başa düşülür. Müasir yerli iqtisadi ədəbiyyatda “maliyyə vəziyyəti” anlayışı birmənalı olmayan şərhə malikdir. Onun tərifinə vahid metodoloji yanaşmanın olmaması, maliyyə vəziyyətinin təhlili üçün universal praktik metodologiyanın işlənilməsi ehtiyacını müəyyən edir.

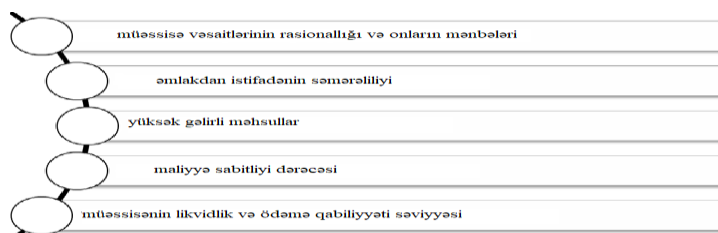
G.V.Savitskaya hesab edir ki, “*müəssisənin maliyyə vəziyyəti onun dövriyyəsi prosesində kapitalın vəziyyətini və müəyyən vaxtda təsərrüfat subyektinin özünü inkişaf etdirmək qabiliyyətini əks etdirən iqtisadi kateqoriyadır*” [1]. Biz onun fikri ilə tamamilə razıyıq ki, müəssisənin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti fondların strukturunun və onların formalaşma mənbələrinin dəyişilməsi, maliyyə resurslarının mövcudluğu və ehtiyacı, bunun nəticəsində isə müəssisənin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsi, xarici təzahürü ödəmə qabiliyyəti və inkişafın davamlılığı olan davamlı kapital dövriyyəsi prosesini əhatə edir.

İkincisi, maliyyə vəziyyəti müəssisənin vəsaitlərinin yerləşdirilməsinin, onun investisiya fəaliyyətinin xarakterik xüsusiyyəti kimi nəzərdən keçirilir və maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin təhlili də planlaşdırma və nəzarət aspektinə malikdir.

M.İ.Bakanov və A.D.Şeremet qeyd edir ki, “*maliyyə vəziyyəti müəssisə vəsaitlərinin yerləşdirilməsini və istifadəsini xarakterizə edir. Maliyyə planının yerinə yetirilmə dərəcəsi və kapitalın mənfəət və digər mənbələr hesabına nə dərəcədə doldurul-*

ması, habelə istehsal fondlarının və xüsusilə dövriyyə vəsaitlərinin dövriyyə sürəti ilə müəyyən edilir” [2]. Bu müəlliflər həmçinin hesab edirlər ki, maliyyə vəziyyətinin təzahürü sahibkarlıq subyektlərinin ödəmə qabiliyyətində gizlənilir, yəni kreditörün və qarşı tərəflərin ödəniş tələblərinin vaxtında ödənilməsi. Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin səviyyəsini xarakterizə edən əsas göstəricilər sxem 1-də verilmişdir.

Sxem 1. Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin səviyyəsini xarakterizə edən göstəricilər.

Maliyyə vəziyyəti tez-tez müəssisənin ödəmə qabiliyyəti, yəni fəaliyyətini maliyyələşdirmək imkanı kimi başa düşülür. Ancaq bu mülahizə maliyyə vəziyyəti anlayışının genişliyini tam olaraq əks etdirmir. Maliyyə vəziyyəti təkcə cari ödəmə qabiliyyətini deyil, həm də müəssisənin uzunmüddətli sabitliyini, rentabelliyini, likvidliyini və maliyyə dayanıqlılığını əhatə edir.

2. Müəssisənin maliyyə hesabatlarının təhlili

Maliyyə vəziyyəti anlayışı daha genişdir və təkcə ödəmə qabiliyyəti ilə deyil, həm də maliyyə resurslarının mövcudluğu, onların məqsəduyğun yerləşdirilməsi və səmərəli istifadəsi, digər hüquqi və fiziki şəxslərlə maliyyə münasibətləri, həmçinin likvidlik və maliyyə sabitliyi ilə xarakterizə olunur.

Bu səbəbdən, maliyyə vəziyyəti müəssisənin fəaliyyətinin maliyyə nəticələrini əks etdirən iqtisadi potensialının ayrılmaz hissəsi kimi qəbul edilməlidir. Unutmaq olmaz ki, maliyyə vəziyyəti likvidlik, ödəmə qabiliyyəti və maliyyə sabitliyi ilə yanaşı, hesabat dövründə əldə edilən maliyyə nəticələri ilə də müəyyən edilir.

Beləliklə, qısamüddətli perspektivdə təşkilatın likvidliyi və ödəmə qabiliyyəti, uzunmüddətli perspektivdə isə maliyyə sabitliyi ön plana çıxır. Maliyyə vəziyyəti həm də müəssisənin investisiya cəlb ediciliyinin və maliyyə bazarında rəqabət qabiliyyətinin əsas göstəricilərindən biri kimi başa düşülür.

Təsərrüfat subyektinin maliyyə vəziyyəti onun maliyyə rəqabət qabiliyyətinin (yəni ödəmə qabiliyyəti, kredit qabiliyyəti), maliyyə resurslarından və kapitalından istifadəsinin, dövlət və digər təsərrüfat subyektləri qarşısında öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin xarakterik xüsusiyyətidir.

Müəssisənin maliyyə hesabatlarının göstəricilərinin məcmusu kimi maliyyə vəziyyətinin müəyyən edilməsinə mühasibat yanaşması mövcuddur. Maliyyə vəziyyəti müəyyən tarixə (rübün, yarımilin, doqquz ayının, ilin əvvəli və sonu) balansda konkret hesablar üzrə qalıqlar və ya mühasibat uçotu hesablarının toplusu kimi əks etdirilən müəyyən göstəricilər toplusu ilə xarakterizə olunur.

Təşkilatın maliyyə vəziyyəti, ən ümumi mənada, dövrün əvvəli ilə müqayisədə dövrün sonunda pul vəsaitlərinin yerləşdirilməsində və onların mənbələrində (öz və ya borc götürülmüş) dəyişiklikləri xarakterizə edir. Maliyyə vəziyyətini qiymətləndirmək üçün müəssisənin fəaliyyətini müstəqil şəkildə maliyyələşdirmək və öhdəliklərini vaxtında ödəmək qabiliyyətini xarakterizə edən müəyyən göstəricilər sistemindən istifadə olunur.

Bir neçə il ərzində maliyyə vəziyyətindəki dəyişikliklər müəssisənin idarəetmə və mühəndis-texniki heyətinin peşəkar və işgüzar keyfiyyətlərini qiymətləndirməyə imkan

verir. Maliyyə fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi investorlara, biznes tərəfdaşlarına və kreditorlara müəssisənin maliyyə imkanlarını və gələcək perspektivlərini qiymətləndirmək imkanı verir. Qiymətləndirmənin əsas üsullarından biri təhlildir.

Təhlil bütövü onun tərkib hissələrinə bölmək və onların qarşılıqlı əlaqə və asılılıqda öyrənilməsinə əsaslanan daxili və xarici mühitin obyekt və hadisələrini dərk etmək üçün bir vasitədir [3].

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilinin əsas məqsədi əmlakın cari vəziyyətini və onun formalaşma mənbələrini, likvidliyini, ödəmə qabiliyyətini, maliyyə dayanıqlığını, müəssisənin işgüzar fəaliyyətini əks etdirən əsas göstəriciləri qiymətləndirmək, onların təhlilindən, iqtisadi artıma və müəssisənin davamlı inkişafına yönəlmiş problemlərin müəyyən edilməsi və həllindən ibarətdir [4, s.15].

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilinin əsas məqsədləri Sxem 2-də təqdim olunur (sxem mətnə daxil edilməyib). Bundan əlavə, qeyri-müəyyənlik və risk faktorlarının (inflasiya, dövlət vergi siyasəti) müəssisənin maliyyə vəziyyətinə təsir dərəcəsinin qiymətləndirilməsi kimi vəzifələr də müəyyən edilir.

Sxem. 2. Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilində vəzifələrinin xarakteristikası

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilində vəzifələrinin xüsusiyyətləri			
müəssisənin maliyyə vəziyyətinin diaqnostikasının "ağrı nöqtələri" və onların formalaşması amilləri əsasında aktuallığı və obyektivliyi;	ödəmə qabiliyyətinin və maliyyə sabitliyinin nəticələrini nəzərə almaqla müəssisənin maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün ehtiyatların müəyyən edilməsi;	maliyyə resurslarından istifadə edilməsi və müəssisənin maliyyə vəziyyətinin möhkəmləndirilməsi üzrə səmərəli tədbirlərin həyata keçirilməsi;	maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin göstəricilərinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif iqtisadi şəraitdə maliyyə vəziyyətinin modelləşdirilməsi

İqtisadi təhlil təkcə müəssisənin maliyyə vəziyyətində əldə edilmiş sabitlik səviyyəsini qiymətləndirmək üçün deyil, həm də texniki və iqtisadi amillərin təsiri altında bu səviyyədəki dəyişikliklərin qiymətləndirilməsi kimi istifadə olunur. Eyni zamanda, iqtisadi təhlil müəssisənin maliyyə vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün daxili ehtiyatları aşkar etmək üçün ən vacib vasitədir.

Təsnifat xüsusiyyətindən asılı olaraq maliyyə vəziyyətinin təhlilinin xüsusiyyətləri və məzmunu 1-ci cədvəldə verilmişdir [16].

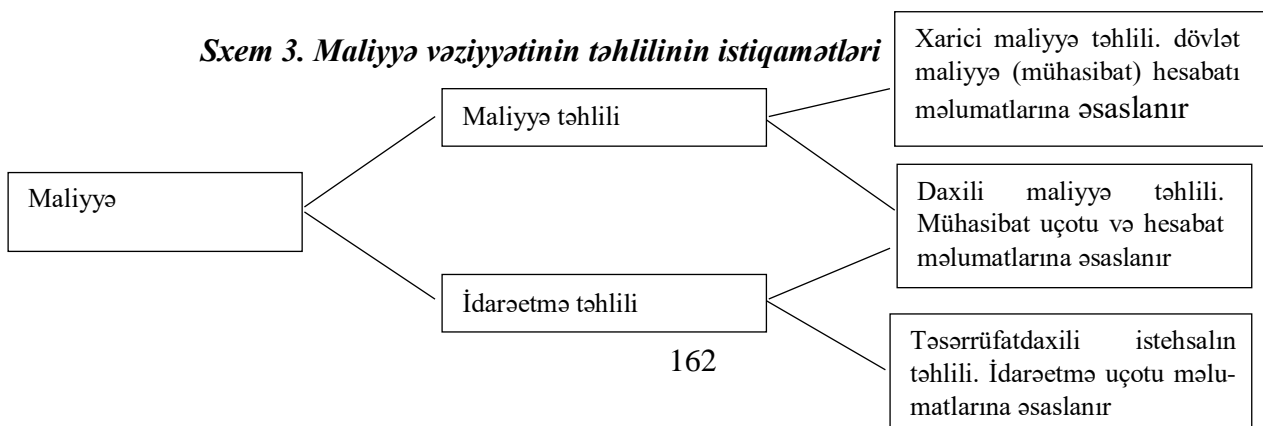
Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin daxili təhlili maliyyə vəziyyətini gücləndirmək, gəlirliliyi artırmaq və təsərrüfat subyektinin nizamnamə kapitalını artırmaq üçün ehtiyatların tapılması məqsədilə kapitalın formalaşması, yerləşdirilməsi və istifadəsi mexanizminin öyrənilməsidir. Daxili təhlil müəssisə rəhbərliyinin ehtiyacları üçün aparılır. Onun nəticələri maliyyə vəziyyətinin planlaşdırılması, nəzarəti və proqnozlaşdırılması üçün də istifadə olunur.

Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin xarici təhlili isə kapital qoyuluşunun risk dərəcəsini və onun gəlirlilik səviyyəsini proqnozlaşdırmaq məqsədi ilə təsərrüfat subyektinin maliyyə vəziyyətinin öyrənilməsidir [17]. Xarici təhlil dərc edilmiş məlumatlardan istifadə edərək bütün təhlil subyektləri tərəfindən həyata keçirilir. Xarici təhlilin məzmunu maliyyə resursları sahiblərinin və tənzimləyici orqanların maraqları ilə müəyyən edilir.

Cədvəl 1. Maliyyə vəziyyətinin təhlilinin xüsusiyyətləri və məzmunu

Təsnifat xüsusiyyəti	Maliyyə vəziyyəti
1	2
<i>Məqsədi</i>	Müxtəlif istifadəçilərin məlumat ehtiyaclarını ödəmək üçün təşkilatın maliyyə vəziyyətinin və maliyyə nəticələrinin optimal məcmu göstəricilərinin formalaşdırılması.
<i>Obyektləri</i>	Təşkilat, təşkilatlar qrupu
<i>Subyektləri</i>	Xarici fiziki və hüquqi şəxslər (maraqlanan şirkətlərin maliyyə və analitik şöbələri, hesabatları təhlil edən xüsusi təşkilatlar, banklar və s.)
<i>Dövriliyi</i>	İldə ən azı bir dəfə, habelə xarici istifadəçilərin (vergi, statistika orqanları, kredit təşkilatları və s.) tələbi ilə hesabatlar təqdim edildikdə.
<i>İnformasiya bazası</i>	Mühasibat (maliyyə) hesabatı
<i>İnformasiyanın mövcudluğu</i>	Geniş istifadəçilər üçün açıqdır
<i>İnformasiya istehlakçıları</i>	Səhmdarlar, investorlar, banklar, təchizatçılar, müştərilər, təşkilat işçiləri və digər maraqlı tərəflər
<i>İnformasiya göstəriciləri</i>	Dəyər Ölçmə Alətləri
<i>Metodları</i>	Maliyyə hesabatlarının təhlilinin standart üsulları
<i>Təhlilin istiqaməti</i>	Maliyyə vəziyyətinin və maliyyə nəticələrinin qiymətləndirilməsinin əsaslandırılması, analitik göstəricilərin ixtisaslı şərh
<i>Metodologiyası</i>	Onun həyata keçirilməsinin ümumi qəbul edilmiş prinsiplərinə məcburi riayət edilməsi
<i>Ümumiləşdirmənin formaları</i>	İlkin və hesablanmış-analitik məlumatlar, dinamikada müqayisə, eləcə də sənaye göstəriciləri ilə cədvəl materialı. Analitik məlumatların təsviri şərh
<i>Təhlilin növü</i>	Xarici, retrospektiv, tematik
<i>Etibarlılıq dərəcəsi</i>	Bir çox cəhətdən o, subyektiv, sxematik və analitik göstəricilərin sayında məhduddur; maliyyə hesabatlarının keyfiyyətsiz olması səbəbindən kifayət qədər dəqiq deyil

Müxtəlif məqsəd və məzmunu malik olan maliyyə vəziyyətinin daxili və xarici təhlilini ayırmaq mütləqdir (Sxem. 3)

Sxem 3-də müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili cədvəl 2 [18]-də təqdim olunan müəyyən prinsipləri rəhbər tutmaqla aparılmalıdır.

Cədvəl 2. Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlilinin əsas prinsipləri

Prinsiplər	Prinsiplərin məzmunu
1	2
<i>Konkretlik</i>	Təhlil etibarlı məlumatlara və onların xüsusi kəmiyyət ifadələrinin əldə edilməsinə əsaslanır
<i>Mürəkkəblilik</i>	Obyektiv qiymətləndirmə üçün iqtisadi hadisələrin və ya proseslərin hərtərəfli öyrənilməsi
<i>Sistemlilik</i>	İqtisadi hadisələr bir-biri ilə əlaqədə, bir sistemin müstəvisində öyrənilir
<i>Davamlılıq</i>	Təhlil əvvəlcədən müəyyən edilmiş vaxt intervallarında davamlı olaraq aparılır.
<i>Obyektivlik</i>	İqtisadi hadisələrin tənqidi və qərəzsiz öyrənilməsi əsasında əsaslı nəticələr formalaşır.
<i>Effektivlik</i>	Təhlilin nəticələri praktiki məqsədlər üçün tələbat olmalıdır.
<i>İqtisadilik</i>	Analitik prosedurlar iqtisadi effekt verməlidir
<i>Müqayisəlilik</i>	Məlumat və təhlil nəticələri bir-biri ilə müqayisə edilə bilən olmalıdır.
<i>Elmililik</i>	Təhlil elmi əsaslandırılmış metod və prosedurlara əsaslanmalıdır.

Nəticə

Məqalənin yekununda qeyd etmək lazımdır ki, müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təhlili müəyyən tarixdə müəssisənin balansında əks olunan göstəricilər məcmusudur. Maliyyə vəziyyəti təsərrüfat subyektinin ödəmə qabiliyyəti, öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirmək qabiliyyəti ilə xarakterizə olunur. Maliyyə vəziyyətinin təhlilinin məqsədi maliyyə resurslarından istifadənin obyektiv qiymətləndirilməsi, daxili ehtiyatların müəyyən edilməsi, maliyyə vəziyyətinin möhkəmləndirilməsi və ödəmə qabiliyyətinin artırılması imkanları ilə müəyyən edilir.

ƏDƏBİYYAT

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности. Минск-Москва: ИП Экоперспектива, 2018, 530 с.
2. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. 4-е изд., доп. и перераб. М.: Финансы и статистика, 2019, 210 с.
3. Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. М.: Гриженко, 2019, 422 с.
4. Гришина Т.В., Фролова О.А. Особенности проведения финансового анализа в сельскохозяйственных организациях // Вестник НГИЭИ, 2020, №7 (38), с. 43-52.

5. Локтионов Е.Г. Общетеоретические аспекты управления финансово-хозяйственной деятельностью экономического субъекта // Балтийский гуманитарный журнал, 2021, №3, с. 65-67.
6. Койбаева М.Х. Финансовое регулирование экономики в современных условиях // Азимут научных исследований: экономика и управление, 2014, №4, с.35-38.
7. Фролова О.А., Бобкова Н.А. Анализ влияния элементов учетной политики на финансово-хозяйственную деятельность предприятия // Вестник НГИЭИ, 2013, №5 (24), с.3-6.
8. Никитина Н.В. Антикризисный финансовый менеджмент - современный механизм функционирования и развития предприятий // Вестник Поволжского государственного университета сервиса. Серия: Экономика, 2009, 396 с.
9. Совалева Н.А. Управление финансовой устойчивостью хозяйствующего субъекта // Балтийский гуманитарный журнал, 2018, №3, с. 88-90.
10. Латанова Е.В. Основные виды финансовых стратегий и этапы их формирования // Азимут научных исследований: экономика и управление, 2018, №4, с. 5154.
11. Игошин А.Н., Черемухин А.Д. Методика оценки величины человеческого капитала сельскохозяйственных организаций на основе данных годовой бухгалтерской (финансовой) отчетности // Балтийский гуманитарный журнал, 2019, № 4, с. 167-171.
12. Нехайчук Д.В. Об использовании методики исследований деятельности субъектов инвестиционно-финансовой инфраструктуры // Балтийский гуманитарный журнал, 2014, №4, с. 153-156.
13. Черемисов В.А. Модель снижения финансовых рисков химических предприятий // Азимут научных исследований: экономика и управление, 2014, №4, с. 106-109.
14. Фрумина С.В. Характеристика элементов финансового механизма // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Экономика и управление, 2014, №4 (19), с. 49-52.
15. Шумилова И.В., Шнайдер О.В. Учётно-аналитическое обеспечение управления финансовой устойчивости предприятий // Балтийский гуманитарный журнал, 2014, № 3, с. 104-106.
16. Лиференко Г.Н. Финансовый анализ предприятия: Учебное пособие. М.: Издательство «Экзамен», 2013, 158 с.
17. Донцова Л.В., Никифорова Н.А. Анализ финансовой отчетности: Учебник. 6-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство «Дело и сервис», 2014, 336 с.
18. Ефимова О.В. Финансовый анализ. 3-е изд., перераб. и доп., М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2012, 325 с.

Резюме

Танзила Шихализаде

Анализ финансового положения предприятия: суть и значение

В статье обсуждается важность анализа финансового состояния компании в условиях нестабильной экономики. Эффективность управления финансово-хозяйственной деятельностью хозяйствующих субъектов в конкретных экономических условиях во многом зависит от уровня информационного обеспечения отдельных подразделений и служб. Опыт показывает, что предприятия со сложной производственной структурой остро нуждаются в оперативной экономической и финансовой информации, помогающей оптимизировать затраты и финансовые результаты, а также принимать обоснованные управленческие решения. К сожалению, решения, принимаемые руководством по развитию и организации производства, не обоснованы соответствующими расчетами и подвержены интуиции. Решение задач экономического роста и развития компании, стоящих перед руководством, вызывает значительные трудности, а для многих организаций это стало практически неразрешимой проблемой. Одной из основных причин этого является отсутствие стратегии предприятия, финансово-экономических целей и критериев.

Целью работы является выявление выводов и рекомендаций, способствующих совершенствованию методов финансового анализа, а также разработка этапов финансового анализа, позволяющих контролировать качество финансового состояния и принимать необходимые меры по улучшению финансово-экономических показателей деятельности предприятия. Финансовый анализ помогает определить пути стабилизации положения компании на экономическом рынке. Результаты финансового анализа могут быть использованы финансовыми менеджерами для повышения ликвидности, платежеспособности, финансовой устойчивости и деловой активности. Финансовое состояние предприятия можно определить как сложную экономическую категорию, характеризующую конкретную историю существования предприятий с различным размером активов, объемом обязательств, способностью субъекта хозяйствования функционировать и развиваться в изменяющихся условиях внешней среды в соответствии с его текущей и так же будущей способностью удовлетворять требования кредиторов, а также повышать инвестиционную привлекательность. В условиях ухудшения макроэкономической конъюнктуры и повышения уровня неопределенности в функционировании социально-экономических систем возрастает потребность широкого круга субъектов в оценке финансового состояния предприятия. В статье систематизируются основные задачи, которые позволяют решить анализ финансового состояния предприятия, дана характеристика приоритетных направлений анализа. Также характеризуется место анализа финансового состояния предприятия в практике управления организацией.

Ключевые слова: анализ, предприятие, функционирование, финансовое состояние, ликвидность, эффективность.

Summary

Tanzila Shikhalizade

Analysis of the Financial Position of an Enterprise: its Essence and Importance

This article discusses the importance of analyzing the financial condition of a company in an unstable economy. Effective management of the financial and economic activities of economic entities in a given economic environment generally depends on the level of information provision of individual departments and services. Experience shows that enterprises with a complex industrial structure are in dire need of fast economic and financial information that helps to optimize costs and financial results, as well as make informed management decisions. Unfortunately, the decisions made by management regarding the development and organization of production are not justified by appropriate calculations and are prone to intuition. The solution to the economic growth and development of the company faced by management causes considerable difficulties, and for many organizations it has become an almost insoluble problem. One of the main reasons for this is the lack of an enterprise strategy, financial and economic goals and criteria. The purpose of the work is to identify conclusions and recommendations that contribute to improving the methods of financial analysis, in addition, to develop the stages of financial analysis, which allow controlling the quality of the financial condition and taking the necessary measures to improve the financial and economic performance of the enterprise. Financial analysis helps to identify ways to stabilize the company's position in the economic market. The results of financial analysis can be used by financial managers to increase liquidity, solvency, financial stability and business activity. The financial condition of an enterprise can be defined as a complex economic category that characterizes the specific history of the existence of enterprises with various assets, the volume of liabilities, the ability of the business entity to operate and develop in a changing environment in accordance with its current and future ability to meet the requirements of creditors, as well as increasing investment attractiveness. In the context of deteriorating macroeconomic conditions and increasing uncertainty in the functioning of socio-economic systems, the need for a wide range of entities to assess the financial condition of an enterprise is growing. The article systematizes the main tasks that can be solved by analyzing the financial condition of an enterprise, and provides a description of the priority areas of analysis. It also characterizes the place of analyzing the financial condition of an enterprise in the practice of managing an organization.

Key words: analysis, enterprise activity, financial condition, liquidity and efficiency.

Redaksiya heyətinin üzvü i.e.d., prof. Həsənli Yadulla Həmdulla oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.